REGIONER I DEN YDERSTE PERIFERI

Dette faktablad forklarer den særlige status for Den Europæiske Unions ni regioner i den yderste periferi — områder i Frankrig, Portugal og Spanien, der ligger langt fra det europæiske kontinent og står over for særlige geografiske, økonomiske og sociale udfordringer. Den skitserer retsgrundlaget for EU-støtte, de finansielle instrumenter og politiske rammer, hvorigennem EU kompenserer for disse begrænsninger, og den aktive rolle, som Parlamentet har spillet med hensyn til at fremme disse regioners specifikke behov.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF):

  — Artikel 349 indeholder bestemmelser om vedtagelse af særlige foranstaltninger, der har til formål at fastsætte betingelserne for anvendelsen af traktaterne i regionerne i den yderste periferi.

  — I artikel 355 nævnes specifikt de ni regioner i den yderste periferi (se nedenfor), hvor traktaternes bestemmelser skal finde anvendelse i overensstemmelse med artikel 349.

HVAD ER REGIONERNE I DEN YDERSTE PERIFERI:

For nogle EU-lande vedkommende gælder det, at en del af deres territorium ligger i dele af verden fjernt fra Europa. Disse regioner, der er kendt som regionerne i den yderste periferi, står over for en række vanskeligheder, der er forbundet med deres geografiske karakteristika, navnlig deres afsides beliggenhed, status som øsamfund, lille areal og vanskelige topografiske og klimatiske forhold. De er økonomisk afhængige af nogle få produkter (ofte landbrugsprodukter eller naturressourcer). Disse karakteristika begrænser deres potentiale for fremtidig udvikling.

I øjeblikket er der ni regioner i den yderste periferi:

— 5 franske oversøiske departementer – Martinique, Mayotte, Guadeloupe, Fransk Guyana og Réunion

— 1 fransk oversøisk fællesskab — Saint-Martin

— 2 portugisiske selvstyrende regioner — Madeira og Azorerne

— 1 spansk selvstyrende region – De Kanariske Øer.

Regionerne i den yderste periferi adskiller sig fra EU's oversøiske lande og territorier. Der er 13 oversøiske lande og territorier, der er konstitutionelt knyttet til Danmark, Frankrig og Nederlandene. De oversøiske lande og territorier er ikke en del af det indre marked og skal overholde de betingelser, der er pålagt tredjelande, hvad angår handel, navnlig oprindelsesregler, sundheds- og plantesundhedsstandarder og sikkerhedsforanstaltninger. Artikel 355 i TEUF giver Det Europæiske Råd mulighed for på det pågældende EU-lands initiativ at ændre status for et givet fransk, dansk eller nederlandsk oversøisk land eller territorium (dvs. regioner i den yderste periferi eller

oversøiske lande og territorier) uden at skulle ændre TEUF. Indtil udgangen af 2011 var Saint-Barthélemy f.eks. en region i EU's yderste periferi, men i 2012 blev det et oversøisk land og territorium. Det modsatte var tilfældet med Mayotte, som havde været et oversøisk land og territorium indtil 2014, da det blev en region i den yderste periferi ved en afgørelse truffet af Det Europæiske Råd.

Omkring fem millioner mennesker bor i regionerne i den yderste periferi, hvoraf nogle har oplevet en betydelig befolkningstilvækst som følge af indvandring. Den naturlige befolkningstilvækst er også forholdsvis høj, da befolkningen er meget yngre i de fleste af disse regioner end på EU's fastland. I 2020 lå beskæftigelsesfrekvensen i alle regionerne i den yderste periferi under EU-gennemsnittet, fra 43 % i Mayotte til 71 % på Azorerne. Kun Azorerne havde en arbejdsløshedsprocent, der lå under EU-gennemsnittet (6,1 %), og på De Kanariske Øer og Mayotte var arbejdsløshedsprocenten over tre gange højere end gennemsnittet. Trods den høje arbejdsløshed er De Kanariske Øer den eneste region i den yderste periferi, hvor andelen af personer i alderen 25-64 år med en videregående uddannelse ligger over EU-gennemsnittet (34,4 % i 2020).

Tabel: Data om regionerne i den yderste periferi

	Afstand fra national hovedstad (km)	**Areal (km²)**	**Antal indbyggere**	**BNP pr. indbygger som procentdel af EU-gennemsnittet (EU=100)**
EU-27	-	4 225 127	450 649 971	100
Frankrig	-	638 475	68 882 600	104
Portugal	-	92 227	10 749 635	76
Spanien	-	505 983	49 128 297	83
Azorerne	1 548	2 322	236 488	67
De Kanariske Øer	1 850 (gennemsnit for alle øerne)	7 447	2 258 866	62
Guadeloupe	7 578	1 685	413 791	69
Fransk Guyana	7 841	83 751	291 774	46
Madeira	1 041	802	259 440	69
Martinique	7 641	1 108	359 419	76
Réunion	9 921	2 504	892 102	68
Saint-Martin	6 700	86 (53 for den franske del)	32 358	-
Mayotte	8 444	367	329 208	30

Kilde: Eurostats regionale årbog 2025.

MÅL

På trods af den store afstand, der adskiller dem fra det europæiske kontinent, er regionerne i den yderste periferi en integreret del af EU, og EU's lovgivning og aftaler anvendes fuldt ud på deres område. På grund af den særlige geografiske beliggenhed i regionerne i den yderste periferi og de dermed forbundne vanskeligheder har EU imidlertid været nødt til at tilpasse sine politikker på flere centrale områder, herunder told- og handelspolitik, finanspolitik, frizoner, landbrugs- og fiskeripolitik og betingelser for levering af råstoffer og vigtige forbrugsvarer. Desuden kan reglerne om statsstøtte (dvs. finansiel støtte ydet af en regering eller et offentligt organ til en virksomhed eller sektor, der kan fordreje konkurrencen på det indre marked, med forbehold af EU-reglerne) og betingelserne for adgang til de europæiske struktur- og investeringsfonde og til EU's horisontale programmer tilpasses disse regioners behov (f.eks. særlige tildelinger til regioner i den yderste periferi under Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)).

Ud over de særlige EFRU-tildelinger drager regionerne i den yderste periferi — på landbrugsområdet — også fordel af det program med valgmuligheder, der specifikt vedrører afsides beliggenhed og de særlige forhold, der gør sig gældende for at være en ø, og som finansieres af Den Europæiske Garantifond for Landbruget. Dette program fokuserer på to hovedtyper af foranstaltninger:

— særlige forsyningsordninger beregnet på at mindske de ekstra forsyningsomkostninger ved væsentlige produkter til menneskeligt forbrug, produkter til forarbejdning og produkter, der skal anvendes som rå- og hjælpestoffer

— foranstaltninger til understøttelse af den lokale landbrugsproduktion.

EU støtter fortsat regionerne i den yderste periferi gennem udvalgte specifikke bestemmelser som beskrevet i Kommissionens konsekvensanalyse fra 2022 for regionerne i den yderste periferi. Den har afsat yderligere 1 928 mio. EUR til regionerne i den yderste periferi i perioden 2021-2027 under EFRU. Det europæiske territoriale samarbejde vil også omhandle et nyt mål (indsatsområde) kaldet "samarbejde i regionerne i den yderste periferi", kendt som Interreg D (Interreg er et EU-initiativ, der støtter grænseoverskridende, tværnationalt og interregionalt samarbejde, der finansieres gennem EFRU), og som bidrager til at integrere regionerne i den yderste periferi og muliggøre en harmonisk udvikling i deres regioner. Budgettet for dette indsatsområde er på 281 mio. EUR. Desuden fastsættes medfinansieringssatsen for Interreg D-programmer i regionerne i den yderste periferi til højst 85 %, hvor den sædvanlige medfinansieringssats for Interreg-programmer er på 80 %.

EU-STRATEGI FOR REGIONERNE I DEN YDERSTE PERIFERI

I 2017 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om et stærkere strategisk partnerskab med regionerne i den yderste periferi. I denne strategi blev der foreslået en ny tilgang for bedre at imødekomme de specifikke behov i hver af de ni regioner i EU's yderste periferi. Det hjalp dem med at skabe nye muligheder for deres

indbyggere, styrke konkurrenceevnen og innovationen i sektorer som landbrug, fiskeri og turisme og styrke samarbejdet med nabolandene.

I 2022 vedtog Kommissionen en ny strategi for regionerne i den yderste periferi, som har til formål at frigøre deres potentiale gennem passende investeringer og reformer. Dette bygger på en offentlig høring samt målrettede høringer og bilaterale møder med EU-landene og bygger på bidrag fra Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og regionerne i den yderste periferi selv. Strategien er baseret på fem centrale søjler (mennesket i centrum, udnyttelse af regionale aktiver, fremme af den grønne/den digitale omstilling, styrkelse af det regionale samarbejde og styrkelse af partnerskaber) og indeholder forslag på flere områder, herunder socialpolitik, sundhed, statsstøtte, energi og administrativ kapacitet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Selv om Det Europæiske Råd træffer alle beslutninger om, hvorvidt regionerne i den yderste periferi tildeles status som regioner i den yderste periferi, spiller Parlamentet en meget aktiv rolle i støtten til regionerne i den yderste periferi.

Parlamentet er ligeberettiget med Rådet for Den Europæiske Union, hvad angår lovgivning vedrørende de vigtigste EU-politikker såsom regional-, landbrugs-, fiskeri- og uddannelsespolitik. Parlamentet tager i sit arbejde hensyn til den særlige situation, som regionerne i den yderste periferi befinder sig i, og støtter initiativer med sigte på at fremme deres udvikling.

Under forhandlingerne om de lovgivningsmæssige rammer støttede Parlamentet princippet om, at regionerne i den yderste periferi bør have:

— differentieret behandling med hensyn til medfinansieringssatser

— særlige EFRU-bestemmelser om produktive investeringer i virksomheder samt

— særlige regler for Interreg-programmer.

Desuden vedtog Parlamentet i 2014 en beslutning om optimering af udviklingen af regionerne i den yderste periferis potentiale ved at skabe synergier mellem strukturfondene og Den Europæiske Unions øvrige programmer. I denne beslutning mindede det om de særlige træk ved regionerne i den yderste periferi og understregede nødvendigheden af synergier mellem strukturfondenes støtte til regionerne i den yderste periferi og EU-programmer såsom:

— Horisont 2020, der er EU's finansielle instrument, der skal gennemføre Innovationsunionen, er et Europa 2020-flagskibsinitiativ, som har til formål at sikre Europas globale konkurrenceevne. Dette program er afsluttet, og det nuværende program er Horisont Europa.

— LIFE+, EU's finansieringsinstrument for miljø- og klimaindsatsen. Det nuværende program (2021-2027) kaldes LIFE. samt

— COSME er programmet for virksomheders konkurrenceevne og små og mellemstore virksomheder. Dette er nu blevet afløst af programmet for det indre marked.

Europa-Parlamentets vedtog i 2017 en beslutning om fremme af samhørighed og udvikling i regionerne i EU's yderste periferi: I beslutningen fokuseres der på gennemførelsen af artikel 349 i TEUF og dækker områder som EU's handelspolitik, havpolitik, fiskeri og blå vækst, samhørighedspolitik, miljø og energi.

I 2021 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om et stærkere partnerskab med regionerne i EU's yderste periferi. I beslutningen understreges de mange fremskridt, der er opnået under den flerårige finansielle ramme for 2021-2027, og der bemærkes betydningen af:

— opretholdelse af ordningerne for regionerne i den yderste periferi på grundlag af artikel 349 i TEUF samt

— at forene de to krav om beskyttelse af den lokale produktion og håndtering af de høje leveomkostninger i regionerne i den yderste periferi.

I 2022 vedtog Parlamentet en beslutning om EU's øer og samhørighedspolitik. I beslutningen beklages EU's manglende vision for de europæiske øer, og der er en opfordring til, at der træffes en række foranstaltninger for at afhjælpe forskellene mellem regionerne i den yderste periferi og de mest udviklede regioner med fokus på landbrug og den blå økonomi (dvs. økonomiske aktiviteter i forbindelse med have og kyster, herunder fiskeri, akvakultur, skibsfart, turisme og havenergi).

I juni 2023 vedtog Parlamentet en beslutning om vurdering af Kommissionens nye meddelelse om regionerne i den yderste periferi. I beslutningen opfordres der til bedre anvendelse af artikel 349 i TEUF på regionerne i den yderste periferi og til foranstaltninger til fordel for bl.a. færdigheder og udvikling, den blå økonomi, klimaet, den digitale omstilling og rummet.

I november 2023 vedtog Parlamentet en beslutning om udnyttelse af talent i Europas regioner. I beslutningen opfordrer Parlamentet til, at der i de strategier og mekanismer, som Kommissionen har fremlagt i sin meddelelse om udnyttelse af talent i de europæiske regioner, foretages en "systematisering af hensynet til de særlige forhold i regionerne i den yderste periferi" i EU's initiativer og lovgivningsforslag.

I september 2024 vedtog Parlamentet en beslutning om EU's beredskab over for vejrrelaterede katastrofer. I beslutningen opfordrer Parlamentet til, at eksisterende programmer for teknisk bistand og rådgivning specifikt rettes mod mindre kommuner og regioner i den yderste periferi for at hjælpe dem med at håndtere den grønne omstilling og klimaændringerne.

I april 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om retningslinjer for 2026-budgettet. I beslutningen påpeges det, at der skal lægges særlig vægt på de områder, der er mest berørt af den industrielle omstilling, og de områder, der står over for naturbetingede eller demografiske ulemper, såsom regionerne i den yderste periferi. For regionerne i den yderste periferi er det særlige program for bestemte regioner som følge af disses afsides beliggenhed og ø-karakter (POSEI) af afgørende betydning for at opretholde landbrugsaktiviteterne og bringe fødevarer til de lokale markeder. I beslutningen opfordres der derfor til en forhøjelse af programbudgettet, navnlig da der ikke har været nogen forhøjelse siden 2013.

I maj 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om den 9. rapport om økonomisk og social samhørighed. I beslutningen understreges de særlige kendetegn ved

regionerne i den yderste periferi og de udfordringer, som disse regioner står over for, hvad enten de er demografiske, økologiske eller økonomiske. Det understreger behovet for en skræddersyet tilgang til regionerne i den yderste periferi som defineret i artikel 349 i TEUF.

I juni 2025 vedtog Parlamentet sin holdning til forslaget til forordning om bistand til regionerne i den yderste periferi efter cyklonen Chido, som ødelagde Mayotte. Beslutningen har til formål at give yderligere fleksibilitet efter ekstraordinære naturkatastrofer og alvorlige vejrforhold ved at give støttemodtagerne under POSEI-programmet mulighed for fortsat at modtage støtte i hele genopretningsperioden.

I september 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om samhørighedspolitikkens investeringers rolle i løsningen af den nuværende boligkrise i Europa. I beslutningen understreges det, hvor særligt sårbare regionerne i den yderste periferi er, når det drejer sig om boligmangel som følge af geografiske og strukturelle begrænsninger og spekulativt pres fra turisme. Parlamentet fremhæver derfor, at investeringer i boliger skal ledsages af forbedret infrastruktur inden for sundhed, uddannelse, offentlige tjenester og konnektivitet. Dette vil gøre regionerne i den yderste periferi mere attraktive og tilskynde dem, der bor der, til at blive.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Temaafdelingen for Regionaludvikling, Landbrug og Fiskeri Du kan finde yderligere oplysninger på Regionaludviklingsudvalgets websted.

Frédéric GOUARDERES
05/2026